IVRIDICAE,
AC INDVBITATÆ
CONCLVSIONES.
PRO

Illustriss. D. Isabella Sanseuerina Principissa Montisleonis.

ADVERSVS

Regium Fiscum Primipilare priuilegium experiri contra eam prætendentem.

Cum additionibus n. 152.

In Regia Iuncta.

Dominus D. Felix Vullola Reg. Consil. Commiss.

Et in eius Absentia Dominus D. Petrus Varai Reg. Cons.

Die 4. Maij 1653. & iterum sub prælo traditæ die 10. Aprilis 1655.

ARGVMENTVM.

Agitur de officio Primipili, & Thesaurarij generalis secundum veras regulas tam ex historijs, quam ex iuribus desumptas.

SVMMARIVM.

1 FISCVS *pro administratione primipilaria præfertur etiam vxori, & filys, etiam non hæredibus patris.*
2 *Iura pro Fisco.num.3.& 4.*
5 *Ratio pro Fisco.*
6 *Officium Thesaurarij est subrogatum officio primipili. de veritate infra.*
7 *DD.pro Fisco.*
8 *Fiscus vtitur iure communi in his, in quibus non reperitur priuilegiatus.*
9 *Actor proponit actionem, & Reus exceptionem inscriptis.*
10 *Priuilegium primipilare non militat in corporibus dotalibus inæxtimatis.*
11 *Dominium rerum dotalium inæxtimatarum non transit in virum.*
12 *Explicatur tex.in l.vtiltas publica, C.de primipilo lib.12. & in l.satis notum, C.in quib.caus.pign.*
13 *Explicatur tex.in l.doce ancillam, C.de reiuindic.& in l.in rebus, C.de iur.dot.*
14 *Intellectus l.si constante, §.si maritus D.solut.matrim.in l.denique, §.sed vtrum in fin.D.de minorib.in l.quamuis D.de iur.dotium.*

15 *Rerum inextimatarum periculum est uxoris, & augmentum,& viro prohibetur alienatio.*
16 *Facilius tollitur hypoteca, quam dominium.*
17 *Contra administratorem non exequitur, nisi discussis computis, vel adsit debitum bilancij.*
18 *Fiscus pro pœna est posterior.*
19 *Creditori competit actio competens debitori.*
20 *Sententia lata contra debitorem non nocet eius creditori non audito,& num.21.*
22 *L.1.de priuileg.fis.d.l.vtilitas,C.de primip.& l.satis notum non comprehendere Thesaurarium.*
23 *Quid sit primipilus secundum vegetium,& infrascriptos.*)
24 *Verba Vegetij.*)
25 *Aquila erat signũ vexillare Romanorum.*)
26 *Secundum Alex.ab Alex.*)
27 *Secundum Tiraquel.*)
28 *Dionys.Halicarnas.*)*Ex histors.*
29 *Pomponi.latus.*)
30 *Iulius Cæsar Bulinger.*)
31 *Iustus Lipsius.*)
Ex Iuris Consultis.)
32 *Petrus Belli.*
33 *Claud.Cotoreus.*
34 *Pilum quid sit.*
35 *Pyr.Anglebermei.*
36 *Abbas.*
37 *Rip.*
38 *Luc.de Penn.*
39 *Petr.de Gregor.*
40 *Vgo Denellus.*
41 *Franciscus Balduin.*
42 *Guid. Pancirol.*

43 Pe-

43 *Petrus Vanderan.*
44 *Pyrrh. Anglebermei.*
45 *Peregrin. de iur. fisc.*
46 *Alfar. de offic. fisc.*
47 *Fontanell. de pac. nupt.*
48 *Caluin.*
49 *Simon Schard.*
50 *Antonius Nebrissen.*
51 *Barnab. Brixonius.*
52 *D. Hieronymus Altamiranus.*
53 *Marc. Anton. Surg.*
54 *Hieronymus de Palma.*
55 *Hartm. Hartm.*
56 *Munnoz Escobar.*
57 *Camill. de Racta.*
58 *Herman. Meyeren.*
59 *Butrigar.*
60 *Odofred.*
61 *Glosa variauit in explicando primumpilum.*
62 *Alij non sunt ausi explicare, quid sit primipilus.*
63 *Cuiac. quomodo explicat.*
64 *Septem conclusiones ex prædictis elicitæ per quas cognoscuntur differentiæ inter Thesaurarium, & primipilum.*
65 *Thesaurarius quid sit, & eius officium.*
66 *Quæstores antiquitus fuerunt in triplici differentia.*
67 *Quæstor significat Præfectum ærarij.*
68 *Quæstor denominabatur ex quærendo pecunias.*
69 *Quæstor parebat Præfecto Comiti largitionum.*
70 *Quæstor non eligebatur nisi nobilis.*
71 *Quæstor appellatur Thesaurarius.*
72 *Plures differentiæ afferuntur inter Quæstorem, siuè Thesaurarium, & Primipilum.*

73 *Hac officia Quæstoris, & Primipili, quo tempore originem habuerunt.*
74 *Quæstoris officium ante omnes Magistratus creatum.*
75 *Quæstores à Tullo Hostilio Rege originem habuerunt ex Vlpian.*
76 *Vlpian. fuit sub Imperio Caracallæ.*
77 *Tullus Hostil. quo tempore fuit?*
78 *Ex Pompon. & quo tempore ipse fuit. nu. 79.*
80 *Primipilus, quo tempore fuit creatus.*
81 *De Primipilo loquuntur Papin. & Modestin. nu. 82.*
83 *Quo tempore fuerunt publicatæ leges contra Primipilum.*
84 *Tempore publicationis legum prædictarum contra Primipilum adæreat officium Quæstoris.*
85 *Officium Primipili non est in vsu.*
86 *Recensentur DD. de hoc affirmantes, cum num. seqq. vsq; ad nu. 103.*
103 *Opin contraria est falsissima, iniqua, & dura.*
104 *Adducitur ratio istius desuetudinis.*
105 *Contra Fiscum afferuntur plures decisiones, vsquè ad num. 111.*
112 *Contra alios Thesaurarios pro tempore nunquam prædicatum priuilegium primipilare.*
113 *Refelluntur contraria.*
114 *Examinatur & reprobatur Angeli opinio.*
115 *Intellectus l. 1. C. de priuil. fisc.*
116 *Quare fuit introducta dispositio sic rigorosa contra Primipilum, vxorem, & filios.*
117 *Veget. Verba notabilia.*
118 *Ex alia ratione reprobatur Angel.*
119 *AEquiparatio, subrogatio, & extensio quando fieri possit. n. 120. 121. 122.*
123 *Respondetur obiectioni fisci. & n. 124.*
125 *Priuilegium primipilare est specialissimum, & contra ius commune.*

126 Le-

IESVS; MARIA; IOSEPH

Emictte lucem tuam,& veritatem tuam.

IN iudicio assecurationis petitæ per Ill. D. Isabellam Sanseuerino Principissam Montisleonis tàm super proprijs corporibus dotalibus, quàm super alijs ob viri indigentiam produxit capitula matrimonialia, instrumentumquè dotale, verificauit pariter eius incumbentia, ità vt omninò sententia proferri debebat, nisi Dominus Præsidens D. Carolus Calà, & in præsenti causa Fisci Patronus doctrina, & eruditione sublimis, vt nihil pro Fisco intactum relinqueret, voce instetisset excipiendo Principissam obtinere non posse, & eius bona dotalia Fisco applicanda ob reliqua administrationis primipilariæ gestæ per Ill. D. Coronam Capicium Galeotam generalem Thesaurarium huius Regni eius virum.

1 Nemo dubitat *tex.* esse satis claros decidentes bona vxoris, & filiorum, etiam non hæredum patris primipilarij Fisco applicanda ex reliquis debitis ex causa administrationis primipilariæ.

2 *Tex. in l. 1. C. de priuil. Fis. statuit. Bona mariti tui si ob reliqua administrationis primipilariæ à Fisco occupata sũt, res quas tuas esse liquidò probaueris ab alijs separatæ tibi restituantur.* ibique *DD.* concludunt solùm in bonis parafernalibus vxoris Fisco actionem non competere, in cæteris dotalibus Fiscus sibi satisfit.

3 *Quod est incontrouersum, cum satis notum sit, & ratione constitutum bona earum in dotem, quæ nuptæ sunt ijs,*

qui primipili sarcinam subeunt obnoxia necessitati eius teneri: Sunt verba *tex. in l. satis notum* 4. *C. in quibus caus. pign.* vel *hypot. tacitè contrah.*

4 Sic *exposcit vtilitas publica praeferenda priuatorum contractibus, & ideo si constiterit Fisco satisfactum esse ob causam primipili, poteris obligatam tibi possessionem dotis titulo petere, vt satis doti fieri possit*. Sic determinant proprijs prædictis verbis *Impp. Diocletian. & Maximin. in l. vtilitas publica* 3. *C. de primip. lib.* 12.

5 Ratio est manifesta, quia solent viri ad gemitus vxorum, & filiorum fraudes committere in perniciē Reipublicæ, in cuius officio tota ipsius salus consistit, vt proindè bona vxoris, & filiorum sint obligata, vt tradit *Abb. in cap. ex parte, num.* 5. *de consuet.* alijque eum sequuntur.

6 Nec obijci posse contendit Fiscus aliud esse officium primipili, & aliud Thesaurarij, cum Thesaurariatus officium loco officij primipili sit subrogatum. Sic in puncto affirmare prætendit.

7 *Angel. in l.* 1. *C. de priuil. fis.*

Bald. ibidem.

Alex. in l. à Diuo Pio, §. *in venditione, num.* 27. *d. de re iudic.*

Franciscum Parmens. de iure Fisci, nu. 18.

Martin. Land. de priuil. fisc. q. 214.

Bolognet. in l. 1. *nu.* 202. *D. solut. matrim.*

Peregrin. de iur. fisc. lib. 6 *tit.* 6. *nu.* 43.

Mantic. de tac. & ambig. lib. 11. *tit.* 18. *n.* 8. *&* 9.

Capyc. decis. 129. *nu.* 17.

Rebuff. in constit. Franc. tit. de reddit. art. 1. *glos.* 8. *n.* 40.

Gratian. discept. forens. cap. 733. *nu.* 6. 8. *&* 9.

Zuccar. decis. Lucens. 73. *nu.* 4.

Afflict. in constit. Regni Patres. Ne filius pro patre. n. 8.

Qua-

Quare ex his videtur Fiscum fundatam habere intentionem.

8 Sed antequam ad veros Iuris terminos transgrediamur. dicimus primò Regium Fiscum non esse audiendum; cum instantia, quam proponit, fieri debebat in scriptis,& ante dationem termini,& non voce, vt Dominæ Principissæ fuisset defensionis locus. In hoc enim non reperitur Fiscus priuilegiatus. Ideò standum est iuris dispositioni, per quam est stabilitū,
9 quòd sicut actor debet suam actionem in scriptis proponere, sic reus suam exceptionem *Auth. offeratur, C. de litis contestat.* ad hoc vt actor possit se defendere: nam duo in facto probare poterat. Primum hanc exceptionem ex obseruantia tot seculorum numquam viguisse contra tot vxores aliorum Thesaurariorum. Secundum quod poterat probare nō adesse debitum Thesaurarij viri Actricis, vt infrà.
10 Secundò hoc fiscale priuilegium non militare in proprijs corporibus dotalibus; sed tantùm in hypotheca, quamuis anteriori, mulieri competenti, secus esset in corporibus dotalibus,& rebus stabilibus, quę
11 cum non sint in dotem datæ æstimatæ; eorum dominium non transiuit in virum, ex qua ratione sic concludit *Merlinus de pignor. lib. 3. tit. 3. quæst. 94. num. 24.*
12 Quæ conclusio confirmatur ex *tex. in d. l. vtilitas publica, C. de primip.* vbi concedit mulieri eius dotis satisfactionem, & possessionem sibi obligatam obtinere, quando Fisco est satisfactum. Patet *tex.* loqui de hypotheca, non de dominio rerum dotalim, prout dicitur in *l. satis notum*, in qua statuitur bona propria restitui debere vxori, ibi: *Bona mariti tui si ob reliqua administrationis primipilariæ à Fisco occupata sunt, res, quas tuas esse liquido probaueris, ab alijs separata tibi restituan-*

 tur.

tur. Igitur dum corpora sunt inæstimata, sunt vxori restituenda, & licèt *DD*. dicant Parafernalia esse restituenda, non dotalia, sunt intelligenda de dotalibus æstimatis, quorum dominium transit in virum, cuius vxor remanet creditrix cum hypotheca, non autem bonorum inæstimatorum, quorum dominium remā-
23 sit pęnès vxorem, Et *tex. in l.dote ancillam, C.de rei vindic.* loquitur in rebus æstimatis, non inæstimatis, in quibus loquitur *tex.in l.in rebus, C.de iure doti.* ibi: *Et ab initio vxoris fuerint, & naturaliter in eius dominio permanserint.* & ibi: *non enim quod legum subtilitate trāsitus earum in patrimonium mariti videantur fieri, ideo rei veritas deleta, vel confusa est.*

24 Probatur etiam ex *tex.in l.si constante, §.si maritus, d. sol. matrim.* vbi res dotales alienas appellat respectu mariti. *in l.denique, §.sed vtrum, in fin. d.de minorib.* vbi dos dicitur proprium patrimonium vxoris. *in l.quamuis d.de iur.doti.* ibi: *quamuis in bonis mariti possit mulieris tamen est in l.si fundus, d.sol. matrim.* vbi dicitur, quòd palam sit eo animo dedisse fundum mulierem, vt fructus ad maritum pertineant. quod etiam affirmat idem *tex.in d.l.quamuis*, ibi: *Quamuis apud maritum dominium sit emolumenti*. Hanc sententiam vti verissima ex *tex prædictis dixerunt Zas. in lib. 2. suorum intellect.cap.5. Riminal.in rub.instit. Quib.alien. licet, vel non; Coras.Miscellan. lib.6.c.14. Anton. Gubert. in tract. de dote, cap.5. num.4. Igneus in l.1.§.si vir, aut vxor.d.ad Syllan.* quam distinctionem sequuntur *Mastrill. decis. 149.vol.2. Castill.decis.21.& 74. Afflict.decis. 270. Rot. Rom.decis.136.& 157.in 2.par.diuers. Laderc.consil.65. Guttier in tract.de iuram.confirmat.p.1.cap.1.n.4.& 9. Natta consil.660.nu.2. Viui.in com. opin.40. & decis.61. n.1.lib.2.* quibus relatis eam amplectitur *Fontanell.de*

pact.

pact.nuptial.clauf.5.glof.8.par.13.num.15.& quòd illud dominium rerum inæstimatarum sit verum dominiũ penès vxorem; fictitium tamen, & imaginarium penès virum, vt fructus tantùm percipiat, cum eo casu, &
15 alienatio viro prohibeatur, & periculum, & augumẽtum sit vxoris, ex *Cenall.Garſ.Queſad.Petro de Gregor. Caſtill.Sottoma.Menoch Gabed.& Barboſ.* & alijs comprobat idem *Fontan. ibid.num.*19. vbi Senatus refert decisionem.

Non mirum ergò, si diximus Fiscum in corporibus dotalibus nullum priuilegium primipilare exercere posse, prout posse contra vxorem hypothecam
16 exercere experientem: nam faciliùs tollitur hypotheca, ex traditis per *DD.in* §.*his conſequens, Auth.de aqualit.dot.* quàm dominium, quod sine facto nostro è nobis abdicari non potest, ex *l.ius noſtrum, de reg. iuris*, cum hypothecam lex introduxit, vel priuilegio, vel pacto tribuit, quod non est in dominio iuregentium quæsito, vt ex *gloſ.in l.ex hoc iure, in verb.dominia, ff.de iuſtit.& iure*, & ex alijs optimè fundat *Riminal. inſtit. de teſtam.num.*267. & iam Regia Iuncta, audito Regio Fisco, liberauit fructus ex dotalibus corporibus peruentos.

Tertiò audacter affirmamus Regium Fiscum esse excludendum, dum non adest debitum Thesaurarij, qui iam præsentauit eius computum cum cedulis iuxtà Regios ordines, ex quibus constat, vel saltim
17 discutienda sunt computa, & interim exequi non potest contra Thesaurarium, & consequenter non est molestanda Domina Principissa, iuxtà *tex.in l.cum ſeruus* 81.*ff.de condit.& demonſtrat.* ibi: *Sed ita vt legeret, examinaret, exciperet.* ità ex *Iaſ.Alex.Cranett.*& alijs fundauit *Munnoz.Eſcob.de ratioc.cap.*27.*num.*12. *Borgnin.*

Non adest debitum Thesaurarij.

gnin. *Caualcan.de tutor.& curat.nu.*214. *Galgan.de tut. tit.*36.*nu.*23. Quia computum est indiuiduum dependens ex datis, & acceptis, quibus non discussis, non fit executio. Sic ex innumeris *DD.* concludit generaliter *Giurb.decis.*15.*num.*4. non posse exequi contra administratorem, tutorem, vel socium, nisi priùs discussis computis, ijsquè liquidatis, & docet communis praxis Regiæ Cameræ , & omnium Tribunalium. Ex computis apparebit Thesaurarium non esse debitorem , & consequenter nulla actio Fisco competit pendente discussione computorum . Nec in processu adest significatoria, quæ si adesset, esset videndum , si ex causa administrationis, vel pro pœna: nam si pro
18 pœna vltra, quòd adest generalis indultus, pro ea etiam Fiscus vxori non præferretur, ex *tex.in l.*1. *C.de pœnis fiscal.credit.prafer.* in qua discussione stante notorio Principissæ interesse audiri debet ad Fisci ex-
19 clusionem; cum creditori competat ius, & actio, quæ debitori competit, *l.si cui, C.de non numer.pecun. Couar. variar.resolut.cap.*7.*lib.*1. *Anton.Fab.in suo Codic. tit.de dot.caut.non num.* & post alios *Io. Vincent.de Anna ibiq; filius in singul.*168. latè *Regens Rouit. decis.* 29. *num.* 4. & 10.

Nec illud, quod forsan est iudicatum cum debitore, creditori præiudicat, semper enim, quod senten-
20 tia esset in perniciem, & exitium creditorum , quòd illis non nocet, *Angel.in d.l.de vnoquoq; de re iudic.* vbi *Imol.in fin.* obstant enim regulæ satis notoriæ, nimirũ res inter alios acta alijs non nocet, & *d. l.de vnoquoq; Bald.in l.ab eo, C.quomod.& quand.Iudex Io.Fab in* §.*licet, instit.de action.* latissimè *Couarr.pract.quæstion. c.*13.
21 Quodquè fortius, & maiori ratione procedit in sententia in contumaciam lata, ex *l.qui repudiantis,* §.*fin. ff.de*

ff.de inoffic.testam.& alijs congestis optimè fundat *Peregrin.de fideicom.artic.*53.*n.*57.*Menoch.de arbitr.iudic. cas.*39.*n.*23.

Quæ omnia dicta sunt ex abundanti, & ex his solis remanet Fiscus exclusus. Nam fundabimus Fiscum in hac exceptione nullam fouere iustitiam.

22 Proindè altius exordiendo materiam dicimus, dispositiones *l.*2. *C.de priuil.fisc. l. vtilitas, C.de primipil. l.*12. *l.fatis notum, C.in quib. cauf. pign. vel hypot. tacit. contrah.* non habere locum in Thesaurario: sed tantùm in primipilo.

Vt autem hoc assumptum verissimum, & indubitatum Dominis Iudicantibus liqueat.est indagandum de pluribus inspectionibus.

Prima quid sit primipilus, & eius officium.

Secunda quid sit Thesaurarius,& eius officium.

Tertia quo tempore fuit officium primipili introductum,& quo tempore officium Thesaurarij.

Quarta non esse in vsu officium primipili.

Quinta adesse decisiones excludentes Thesaurarium à rigorositate dictorum Iurium.

Sexta resoluuntur contraria.

PRIMA INSPECTIO.

24 DIcimus primipilum varijs modis describi tàm ab historiographis,quàm à Iurisconsultis. Quid sit primipilus

*Vegeti.de re milit.lib.*2.*cap.*8.sic inquit.

24 *Vetus autem consuetudo tenuit, vt ex optimo principe legionis promouetur centurio primipili, qui non solùm Aquilæ praerat verùm etiam quatuor centurias, hoc est quadrigentos milites in prima acie gubernabat, hic tamquam*

quam caput totius legionis merita consequebatur, & commoda,& idem in *cap.*21.

Vegeti. sequitur,& latè explicat *Condescalch. Stuuecchi.in addit.ibidem vers. verum tamen*, ibi. *Hoc præter disciplinam maiorum introductum est. Ideoque rem militarem Vegetiano seculo, & in hac quoque parte mutatam certum est.*

Est notandum,quòd in qualibet legione apud Ro-
25 manos signum vexillare, Aquila erat, ex *Plin. l.*10. *c.*4.*Alex.ab Alex.genial.dier.lib.*4.*cap.*20.Centurio verò,qui Aquilæ in legione præerat primipilus dicebatur, & is ducebat quadringentos milites, & aduertit etiam *Condiscalch.d.cap.*8.

*Alex.ab Alex.Genial.dierum lib.*1.*cap.*5.*ait primipilus*
26 *ex tribus vexillis constat,qui centurionem habet, qui ordine primus erat siquidem centurio primus, & primipilus, ac primi ordinis ductor idem fuit, postquam ductor popularium in Romanis castris sequi meruit, & ordines duxit.*
27 Comprobat *Tiraquell.ibidem ex Liuio lib.*8. *decad.*1. *& lib.*5.*decad.*3.*& lib.*1.*decad.*7.*Cæsar belli ciuilis,lib.*1.
28 *Dionys.Halicarnas.lib.*9.*Antiquit. Romanor.fol.*567. ibi: *propter publicum Salonium postulatum est à coniuratis,qui alternis propè annis tribunis militum, & primus centurio fuit,quam nunc primumpilum appellat. Primipilus itaque primipili ductorem significat. Centurionem autem primipili non solùm Aquilæ præfuisse: verùm etiam quadrigentos milites in prima facie gubernasse, & tamquam caput totius legionis merita consecutum, & commoda.Et Veg.lib.*1.*cap.*8.*&* 21.
29 *Pompon.Lætus de magistrat.Roman. primipilus dicitur Comes primi ordinis, & præfectus decimæ legionis, quam sexagintæ centuriæ obsequentes sequebantur.Erat namquè decima legio cæteris præstantior,ac prima,& per excellentiam primipilus dicebatur.* 30 In-

30 *Iulius Cæsar Buleng.lib.3.de Imper.Rom. cap.31.Primipilus militaris erat exhibitor annonæ, qui tam à primipili centurione numerus est sortitus.*

31 *Iustus Lipsius lib.2.de milit.Roman.dialog.* 8. ibi: *istos primipilos vtrobique intelligi probabile est, ac cum ijs primos Principes,& hastatos,& in dial.2.& 3.*

Ex iurisconsultis.

32 *Petr.Bellin.de re milit.tit.11.num.11.Primipilum appellabant tribus ex vexillis constabat, vexillum centum octuaginta tres homines erant.*

33 *Claud.Coter.de iur.milit.lib.1.cap.22.Primipilus quidem primus est centurio,dicente Liuio,quòd anno ab Vrbe condita quadringentesima duodecimo Claudio Martio Rutil.quartum,& Q.Seruilio Hala secundum Coss. ex Roma lata est, nè quis vbi tribunus militum fuisset postea ordinum ductor esset,* & ibi: *Qui cum in legione primus esset, ac totius legionis commoda consequeretur, militarem quoquo annonam per capita militum diuidebat, quod tamen Glossatores non intellexerunt*, qui etiam explicat.

34 *Pilum erat missile maius ferro triangulo vnciarum nouem hostili pedum quinque,& semis nunc Spiculum dicitur, quod scutati pedites, & loricati equites sæpè transuerberant.* Pilũ quid.

35 *Io.Pyrrh.Anglebermei de Magistr.Rom.par.3. num.7. Primipilus,vt quidam tradunt,erat legionis caput in re militari,sed decima,quæ nobilissima erat,& præcipua. Alij verò prima illum adscribunt,quod ipsi vocabulo magis alludit.Erat autem legio in centurijs sexaginta diuisa,manipulos triginta,& cohortes decem.*

36 *Abb.in cap.ex parte,col.vltim.nu.5.de consuet. in glos. alienat,& dicuntur primipilarij illi,qui deferebant in bello primipila,idest tela,& propterea magnum periculũ,quod in eis vertebatur,cum erant primi in bello, fuit inducta ista specialitas* cum sequitur.

37 Ri-

37 *Ripa in l.1.de priuil.creditor.num.44.*

38 *Lucas de Penna in rub. C.de primipil.*ibi *in fine Glos. Adde,& dic clariùs,hoc pilum est quoddam genus Teli Romanorum, secundùm Macrobium in Saturnalibus dictum à Pello,& est grandis Hasta.*Et ibi:*& hic primipilus,idest Vexillifer, qui portat primum vexillum ante Regem secund.Hugolin.ad hoc est, quod ponit Val.Maxim.lib.1.de prodig.cap.6. § non sint. Vnde primipilares dicuntur numerus militum primo probatus, qui scilicet incedat iuxtà primum vexillum, & hoc videtur verius, quod hoc officium exercetur in bello, vt suprà de filys offic. Milit. qui in Bello moriuntur, & hæc administratio fit in necessitates militares.*

Idem in l.3. explicando verba *tex.* ibi: *Causam, idest administrationem, forte enim primipilarius recipiebat à Fisco stipendia pro se, & militibus sub se, vel vexillo, aut pilo suo consistentibus, quæ non regnauit, vel recepto pro se stipendio, militiam deseruit, & aufugit, quare etiam tenetur vxor, vt hic: Sed quod hoc officium consistat in administratione pecuniæ colligitur supra de Episc. & Cleric. l.officiales,& de priuil.fisc.l.1. & ff.de adim.leg.l.pater,& hoc patet benè ex dictis Vegetij. Primipilarius enim,qui & signifer conseruabat dimidiam totiùs stipendij omnium militum apud signa, vt ipse ponit lib.2.cap.20. & vel merita,& commoda velut caput, vt ibidem cap.8. & hic est verus intellectus huius legis, & concordantium, quæ de materia, & bonis primipilariorum loquuntur.* Hæc est opinio *Luc.de Penn.*

39 *Petr.de Gregor. Syntag.iur.lib.19.p.2.cap.3. Primipilus,qui quatuor centuriones,& commilitones regebatisque, & caput legionis dicebatur Veg. in 2.de re milit. Liu.Salonium Tributium militum, & primum centurionem fuisse, quem nunc primipilum* (inquit) *vocant tradit lib.7. dec.*

pri.

pri. Iulius Cæsar. P. Sextium baculum dixit primum centurionem ab hastula pilus dictus, & hic Aquilæ vexillo præerat, & quatuor centurijs Veg. l. 2. cap. 8. dicitur etiam à Liuio primus hastatus pro primipilo lib. 2. decad. 5. Pilum porrò quasi perillum, quod hostis ab eo periret secundum Varon. lib. 4. de lingu. latin.

40 *Vgo Donel. de pignor. cap. 4. Primipilus, qui militari annonæ curandæ præpositus est cuius cura, & administratio omnibus rebus potior, & antiquior esse debet, vtpote cuius neglectus, aut interuersio, vel minima, vel maxima interdum in militibus corporum, & animorum remissiones facit.*

41 *Franciscus Balduin. in eod. tract. de pignor. & hypot. cap. 7. Primipilum facilè intelligimus legionis fuisse veluti Principem. Scribit autem Vetruuius de re milit. cap. 8. eum tamquam caput consecutum esse, totius legionis merita, & præmia. Itaquè Papin. meminit commodatam ex ratione primipili l. 23. de adim. leg. Fortasse ad eius quoquè curam pertinuit diuisio militaris annonæ inter milites distribuendæ, quam vt meliori fide erogaret, vt si aliquid interuerteret, & eo nomine Fisco esset obnoxius, Fiscus posset non modò pignoris iure in eius bona manus injicere, sed & si vxorem habeat in res dotales.*

42 *Guid. Pancirol. vidend. de notitia vtriusque imper. c. 21.*

43 *Petrus Vander. de priuil. credit. cap. 4. fol. 219. in fin.* tradit ex *Veget. & Pompon. Leto. de magistr. Rom.* quòd primipilo totius belli administratio committebatur.

44 *Pyrrh. Anglebermei in rub de primipil. C. lib. 12. Primipilus* (inquit) *ille est, centurio decimæ legionis; nam decumana legio erat cæteris nobilior, cuius centurio dicebatur primipilus, vt Liu. tradit ab Vrbe condita, refert etiam dicta Vegetij, & Suidæ, ex cuius auctoritate dicit primipilarius maiorem dignitatem inter milites habens à Romanis appellatur, & ex innominato Authore Græco. Primipilum militarem annonam esse.*

45 Pe-

45 *Peregrin.de iure Fisci, lib.6.tit.6.num.* 43. *Primipilum esse* (ait) *illum, qui primò in hoste tela ferebat, ex Abb. & Rip. refert etiam opin. Couarr. primipilatum officium esse centurionis, qui Aquilę vexillo in legione pręerat.*

46 *Alfar.de offic.Fisc.glos.* 19.*nu.*94.ibi: *Quoad nostrum institutum attinet sat sit dicere primipilum dici publicam pecuniam militarem, ex eo quia ad primipilum, qui signifer erat, & Aquilę pręerat, & apud eum annona, siue publica militaris pecunia, & dimidium donatorum seruabatur.*

47 *Fontanell.de pact.nupt. clauf.*7.*glos.*2.*par.*3. *num.*12. sequitur *Abb.& Rip.* affirmantes esse primipilum illũ qui primò in acie pilum ferebat idest tela.

Cum supradictis concordant.

48 *Caluin.in lexic.in verb.primipilus.*

49 *Simon Schardius in lexic.in verbo primipilus.*

50 *Anton.Nebrissen.in lexic.in eod.verb.primipilus.*

51 *Bernard.Brisson.in verb.primipilus.*

52 *D.Hieronym.Altamiranus in tit.de filijs offic.cap.*2.*nu.* 22.23.& 24.

53 *Marcus Anton.Surg.de Neap.illustr lib.* 1. *cap.*5.*n.*17.

54 *Hieronym.de Palma consil.*18.*n.*32.& 33.

55 *Hartm.Hartm.in prax.obser.lib.*2.*tit.*27.*obser.*19.

56 *Munnoz Escob de ratioc.cap.*39.*n.*9.

57 *Camill.della Ratta in consil.*80. authorit. nonnullorum ex prædictis, & ex *Iulio Barbarano in officin.tom.* 1. *lib.*3.*nu.*15. *Anton.Augustin ad Modest.lib.sing. Carol.Sigon.de antiquo iure prouinc.lib.*2. *cap.*2. *Cassan in* 4 *par. Catal glor.mund.consid.*20.*in fine, & par.*1.*consid.*7.confirmat prædicta omnia.

58 Additur *Herman.Meyren. tract.de pignor. tit.*3.*nu.*5.

Alij loquuti sunt tàm oscitantèr, & insipidè, vt verè fateri oporteat ignorauisse, & historias, & legales terminos. Nam

56 *Bu-*

59 *Butrig.in d.l.satis notum* asserit primipilum esse, qui gerit maius officium inter administratores. Videant Domini, in quo est fundatum, & tamen est lucidissimè demõstratum per plures *DD.* Authoritates, & historias antiquas semper in castris fuisse primipilum.

60 *Odofred.*doctor alioquin doctus dixit aliud ridiculum explicãdo primipilum dicit, vt si aliquis est magister iustitiarius dicitur habere officium primipilare, vt fuit magister talis in Apulea. Dicitur alio modo officium primipili, vt qui primo portat vexillum in acie *l.* 1.*C.de primil.Fis.*

61 *Glo.*variauit, & contra eum inuehit *Cotore.* vbi supra, & alij, quos citat *Merend.*infra *alleg.& Couar.cap.* 16.*var.lib.*1.vbi notat *Accurs.& Bartol.*non habuisse cognitionem primipili. nam in *rub de primip. Primipilarios*(prætendit)*esse administratores, Aliàs pro his, qui primumpilum ferunt, vel dic primipilum portantem aliqua signa occasione sui officij administrare.*

62 Et alij non mediocris authoritatis non sunt ausi affirmare, quid sit primipilus, inter quos *Couar.lib.* 1. *var.cap* 16.*Petr.Barbos.in l.*1.*par.*7.*solut.matr. num.* 2. *Fyr.Anglebermei in rub.de primipilo,* vbi subdit: *Audiui ego doctissimos viros negantes se numquam intellexisse quis primipilus hic fuerit, refert etiam aliam opinion.ex auditu cuiusdam Senatoris concludentem esse officium militare, & caput esse legionis, & distribuens stipendia, & habens alia bona militum. Anton. August.&* Coras.alios intellectus referunt, sed omnes dicunt, quòd sit officium militare, & in exercitu viguisses.

63 *Cuiat.in l.*3.*C.de cohortalib.lib.*12.dicit primipilum esse annonæ militaris exhibitionem, & curam, & ex *Theodor.Hermapol.*dicit primipilum esse annonã, quæ datur primipili centurionibus, vt inter milites distribuatur.

64 Ex

64 Ex quibus plures eliciuntur conclusiones.
Prima officium primipili exerceri in castris.
Secunda Primipilum esse hastatum.
Tertia præesse Aquilæ.
Quarta distribuere annonam inter milites.
Quinta in sui posse loco depositi seruare medietatem donatiuorum, & aliorum, quæ à militibus acquirebantur, vt ex *Pyr. Anglebermei loco cit. ex Veg. d. cap.* 20 *ex Stuuich. ibidem ex Coter. Couar. Fontanell. & alijs.*

Sexta, quòd priuilegia Fisco concessa ex causa primipilariæ administrationis, fuerunt attributa propter imminens periculum exercitus ex fraude primipili, in quo tota salus *Reip.* consistebat ex *Abb. Rip. Merenda, Couar. Veget. & alijs.*

Septima, quòd primipilus multa consequebatur commoda finito officio *l. 1. C. de primip. lib.* 12. Thesaurarius autem officium emit, & finita administratione nullum commodum consequitur, ergo diuersum est hoc officium à primipilo, vt etiam dixit *Glo. in l. pater* 23. *D. de adim. legat.*

SECVNDA INSPECTIO.

Quid sit Thesaurarius, & eius officium.

65 Thesaurarius est, qui facultatem habet inquirendæ, & conseruandæ pecuniæ; vocabaturq; antiquitus Quæstor in *l. 2. §. quæstores D. de origin. iuris in l. 1. D. & C. de offic. Quæstoris.*

66 Quæ-

66 Quæstores fuerunt in triplici differentia: nam alij ad quærendas pecunias, alij ad legendum libellos in Senatu *l.1.C.de offic.quæst. Pyrrh. Anglebermei in tract. de magistrat.Rom.tit.de quæstorib.lib.2.& in l.1. S. Quæstores de orig. iur.* & alij patricidij, qui conseruabant pœnas dictis iuribus.

67 Quæstor etiam significat Præfectum Ærarij *Aulus Gelli.nocti, Attic.lib.13.cap.23.in fin.*

68 Hoc nomen Quæstoris denominatum est ab officio publicæ quærendæ pecuniæ, quæ est neruus Ciuitatum ex *Fenestell.de magist.cap.3.Matth.Vuessemb. in tit.de offic.quæstor.*

69 Et olim Præfecto comiti largitionum parebat, eiq; exactas pecunias in singulis prouincijs transmittebat *Buleng.de Imper.Rom.lib.3.cap.30. Amm. Marcell. lib.29.*

70 Quæstor non eligebatur, nisi nobilis, & nunquam plebeius, cum quæstor erat illustris *l.2.C.de offic.quæstoris.* Primipilus etiam plebeius, dummodo per gradus, vt explicat *Vegetius lib.2.cap.21.*

71 Hodiè etiam quæstor appellatur in *prag. de offic. quæstoris*, & in ordinationibus Regiæ Cameræ.

72 Ex his apparet quanta sit differentia inter officiũ primipili, & Thesaurarium.

Thesaurarius non exercet in castris officium, sicut primipilus, vt in prima conclusione.

Thesaurarius non est hastatus, prout primipilus, vt in secunda conclusione.

Thesaurarius non præest Aquilæ, prout primipilus, vt in tertia conclusione.

Thesaurarius non distribuit annonam inter milites, sicut primipilus, vt in quarta conclusione.

Thesaurarius non recipit in sui posse quæsita per mili-

milites, sicut primipilus recipit loco depositi; vt in quinta conclusione.

In Thesaurario non adest imminens periculum Reipublicæ, ex quo milites penes Thesaurarium nihil habent, prout habent penes primipilum, vt in sexta conclusione.

Et demum, vt diximus est differentia, quia Thesaurarius semper Nobilis, & est officium venale. Primipilus etiam plebeius, & non emitur, sed per gradus ad illud officium perueniebatur. *Veget. d. cap.* 21. vbi *Condiscaluas Stuuech.*

TERTIA INSPECTIO.

Quo tempore vtraque officia Primipili, & Thesaurarij originem habuerunt.

73 QVæstoris, siue Thesaurarij officium est antiquissimum, & fuisse introductum ab anno 269. ab Vrbe condita, vt testatur *Cornelius Tacitus lib.* 11. *ann. fol.* 175. *nu.* 79. vel in anno 308. secundum sententiam Iusti Lipsij *ibidem*, & *Vulpian. lib. sing. de offic. quæstoris*, registrato in *l.* 1. *D. de offic. quæstoris* inquit esse origine antiquissimum, & ante omnes magistratus esse creatum. ibi:

74 *Origo quæstoris creandi antiquissima est, & penè ante omnes magistratus. Iunius denique Gracchanus lib. 7. de potestatibus, etiam ipsum Romulum, & Numam Pompilium binos quæstores habuisse, quos ipsi non sua voce, sed populi suffragio crearent, refert. Sed sicuti dubium est an*

Ro-

Romulo, & Numa regnantibus quæstor fuerit, ita à Tullo Hostilio Rege quæstores fuisse creatos certũ est. Et sane cre-
75 *brior apud veteres opinio est Tullum Hostiliũ primum in rempublicam induxisse quæstores, & à genere quærendi quæstores initio dictos, & Iunius, & Trebatius, & Fenestella scribunt.*

76 *Vlpian.* fuit sub imperio Caracallæ in anno 964. ab Vrbe condita, & in anno salutis 212. *Casellian. Cotta in eius vita, Zas. in tit. de offic. quæstor. Eguin. Baron. in tit. de offic. quæstor. lib. 1. tit. 13. tom. 1.*

77 Tullus verò Hostilius Rex fuit Tertius Romano. à creatione mundi 3994. ab Vrb. condita an. 82. *Forster. in histor. iur. ciuil. in vit. Tulli Hostilij.*

78 Quòd confirmat *Pomp. lib. sing. enchiridij in l. 2. D. de orig. iuris,* ibi *Deinde cum ærarium Populi auctius esse cœpisset, vt essent, qui illi præessent, constituti sunt Quæstores dicti ab eo, quòd inquirendæ, & conseruandæ pecuniæ causa creati erant.*

79 Pomponius scripsit tempore Heliogabali, qui regnauit in anno 970. ab Vrbe condita, & anno salutis 219. vel secundum *Valent. Forster. sub Alexandro.*

Itaque quæstores fuerunt creati ante omnes Ma-
80 gistratus. Primipili fuerunt postea creati pro militia regenda. Vel saltem non potest negari, quin fuissent eodem tempore: nam de primipilo loquitur *tex. in l. pater inter filios 23. D. de adim. leg.* quæ lex fuit compi-
81 lata per Papinianum, qui fuit sub Aurelio Alexandro Seuero, qui regnauit in anno 974. ab Vrbe condita, & Anno salutis 223. vt tradunt *Bernardin. Rutil. de Iurisconsultorum vitis in vita Papiniani, Valentin. Forster. lib. 2. Historiarum Iuris ciuil. Rom. in eis vita. & Cot-*
82 *ta in tract. de Iuris peritis.* Loquitur etiam *Modestinus in l. sed & milites, §. fin. de excusat. tutor.* Qui Modestinus

floruit anno ab Vrbe condita 980.ann.salutis 238.vt refert *Valent.Forster.in eius vita*.

83 Ex hoc sequitur incontrouersa conclusio tempore conditarum legum primæ *de Iure Fisc.l.satis notum in quib.caus.pign.& l.vtilitas,C.de primipil.*erat inesse officium Quæstoris,& Thesaurarij.

Nam *lex prima* fuit publicata per Imperatorem Antoninum,qui regnauit in anno 922.ab Vrbe condita,& anno salutis 171.

Lex satis notum fuit emanata ab Impp.Caro, Carino,& Numeriano anno 1034.ab Vrbe condita,& anno salutis 283.

*Lex vtilitas.*ab Impp.Valeriano, & Galieno in anno 1005.ab Vrbe condita,& anno salutis 254.

Et sic patet leges prædictas fuisse publicatas post leges loquentes de quæstoribus.

Nota.

84 Ex quo sequitur,quòd tempore quo fuerunt leges prædictæ publicatæ contra Primipilum, vxorem, & filios,erat cognitum officium Quæstoris,& tamen rigorositas illa fuit solùm disposita contra primipilum, igitur non est trahenda contra Quæstorem, & eius vxorem.

Dominus fisci patronus nihil respondet.

QVARTA INSPECTIO.

85 Quòd non sit in vsu officium Primipili.

86. PRobatur ex *Castren.in l.1.C.de priuil.fisc.* quem sequuntur.

87 *D.Franc.Alfar.d.glos.16.nu.95*.vbi dicit,quòd numquam

quam vidit seruari.sequendo etiam *Mactesil.in l.1.C. de priuil.Fis.*

88 *Mastrill.de Magistrat.lib.5.cap.9.nu.*91.ibi:*Et quamuis multa Fisco competant priuilegia contra huiusmodi Primipili officium exercentem, eiusque vxorem,& filios, cæterosque creditores anteriores ex l.1.de priuil Fisc.l satis notum, C. in quib.caus.pig.vel hypoth.tacit.contrah. l. vtilitas,C.de primip.lib. 12. Attamen in Regno non seruatur,& vidi pluries practicatum, & determinatum per doctissimos viros in eod.Tribunali degentes. Id etiam de Regno Neapolitano testatur Dominus de Ponte in d.§. 8. sub num.17.& in Regno Lusitaniæ* tradit *Alfar.glos.16. num.*94.

89 *Regens de Ponte in d.loco.*

90 *Munoz Escob.vbi supra num.*11. ibi: *Ex quibus patet opinionem illorum,qui dicebant primipili officium administrationem pecuniæ stipendÿ militiam continere lapsos fuisse,& sic iniquè dicetur,quod d.l.satis notum hodie extendi possit ad dotes vxorum Thesaurariorum,qui stipendia militum soluere debent.*

91 *Merend.lib.6.controuers.cap.39.nu.8.& 9. ex Alciat, & alÿs.*

92 *Camill.della Ratta d.cons.80.*

93 *Fontanell.de pact.nuptial.d.clausf.7.gl.2.par.3.nu.* 13. 14.*& seqq.*

94 *Merlin.de pignor.lib.3.tit.3.cap.94,nu.12.*

95 *Hieronym.de Palma cons.18.nu.32.& 33.*

96 *Hartm.Hartm.in praxi obser.d.lib.2.tit.27.obser.19.*

97 *D.Hieronymus Altomiranus in tit.C.de filÿs offic. d.c. 2.d.n 22.23.& 24.*

98 *Marcus Ant.Surg.dicto lib.1.cap.5.n.17.*

99 *Franch.Ferrer.in com.ad constit.Catalon.sub tit.solut. matrim.in 3.temp.nu.*104.*vers.ego autem receptorem,seu*

solutorem Capitaniæ generalis dicerem primipilum, non autem Thesaurarium.

100 *Gregor. Lopez ad l. 16. lib. 9 par. 2. in glos. 2.*

101 *Gait. de credit. cap. 4. q. 11. n. 1900. vsque ad nu.* 1910. latissimè.

102 *Ramon. consil. 86. n. 10. cum seqq.*

103 Imo increpant eos, qui contrariam opinionem sectantur, eamque appellant falsissimam, vt *Merend nu.* 10. Iniquã *Hier. de Pal. d. cons.* 18. *Munnoz l. cit. & durã.*

Addimus Dominum Regentem Marcianum in disput. 47. *n.* 49. vbi dicit decisum contra fiscum per Regium Collaterale Consilium *num.* 50.

104 Ratione est fundata hæc opinio istorum grauissimorum authorum, quia officium primipili est diuersissimum ob officio Thesaurarij, tum ex qualitate personæ Thesaurarij, qui est illustris, tum quia non exercet in castris, non est hastatus, & in eo non adest illud imminens periculum, & ex alijs suprà ponderatis reuidendis, nè repetamus, per quæ acerrimè defendit *Fontanell. ex Barbos. num.* 9. & patet euidenter absque alia probatione.

QVINTA INSPECTIO.

105 In qua afferuntur decisiones per quas Fiscus aliàs fuit exclusus.

QVibus rationibus, & differentijs inter vnum, & aliud officium moti Patres, & Senatores doctissimi, eruditi, & benè intelligentes historias, & iuris claras, & indubitatas dispositiones diuersorum Tribunalium iudicauerunt contra Fiscum, quæ sufficerent ad numquam amplius a Fisco simi-

similem exceptionem opponendum, vt.

106 In Regno Siciliæ teſtatur *Maſtrill. loco mox citato num. 95.*

107 In Regno Luſitaniæ teſtatur *Alfar. dict. gl. 16. nu. 94.*

108 In Regno Aragoniæ numquam fuit obſeruatum, & contra Fiſcum iudicatum teſtatur *Fontanell. vbi ſupra num. 14.*

109 In hoc Regno numquam practicatum teſtatur *Regens de Ponte*, qui fuit primarius Aduocatus, deinde Præſidens Regiæ Cameræ, & demum Regens Cancellariam *in tract. de pot. Proreg. tit. 4. §. 8. num. 17.*

110 Sic pariter contra Fiſcum deciſum refert *Capic. deciſ. 126. in fine.*

111 Et alia vice in cauſa Don Baldaſſaris Acquauiua Generalis Theſaurarij refert *Camill. della Ratta dict. conſ. 80. in fine.*

112 Additur in hoc Regno fuiſſe plures Theſaurarios, & contra eos numquam obſeruata diſpoſitio dictarum legum.

Addimus deciſionem relatam per *Dominum Regentem Marcian. diſput. 47. num. 50. in fine*, & credo, quod ſit eadem cauſa, in qua ſcripſit *Dominus Reg. Galeot. in reſponſ. fiſ. 6.* cuius exitus fuit contra fiſcum in *Reſponſo 8. num. 16. ante verſic. non n. in caſu Capycij.*

113 SEXTO PONDERANTVR, ET REFELLVNTVR CONTRARIA.

Neſcio quo moti fundamento nonnulli *DD.* aſſeruerunt leges prædictas habere locum contra Theſaurarium, & eius vxorem incipiendo ab Angelo, qui fuit author huius falſiſſimæ, & iniquiſſimæ opinionis, quem licet aliqui ſunt ſequuti, & alij, qui pro ea adducuntur hoc non dicunt.

114 Ipſe enim in *d. l. 1. de priuil. fiſ. ſic ſomniatur. Et eſt pri-*

mipilarius officium maius Principis,& credo, quod intelligitur de Generali Thesaurario Principis in cuius burza omnes introitus Principis sunt D.de excusat tut.l. Sed an milites,§ fin.In Curia appellatur primipilarius, Camerarius Domini nostri Papæ.

Notent Domini doctissimi, & circumspecti Iudicantes, quid dixerit hic Angelus(nō cœlestis, sed qui è Cœlo descendit)ad ampliandum priuilegium primipilare ad officium Quęstoris? In summa facit æquiparationem inter primipilum,& Thesaurarium.facit subrogationem Thesaurarij officio primipili per solum verbum(credo)in quo se fundet,ignoratur? non considerando diuersitatem officij in tot,& tantis differentijs supra benè fundatis,nesciēs historias,ignorans legum veritatem,asserens gratis tam grande, & maximum assumptum in præiudicium totius Orbis, vt iniustè infelices vxores vexentur.

Ad quid allegare *tex.in l.sed an milites §.fin.ff.de excusat.tut.in quo solum dicitur Primipilarij ex constitutionibus Imperialibus excusationem habent reliquarum tutelarum:primipilarij autem ij existimantur,qui exercent primipilum.*

Ex his verbis non potest trahi consequentia Thesaurarium esse primipilum, vel eius officiū exercere.

Videant ergo Domini,quàm oscitanter,insulsè, & falsò hoc asserit Angelus.

Nec ex eo,quod sit Administrator maior Principis inferri potest idem esse Thesaurarium,& primipilum: Si quidem datur administratio,sed illa non sufficit,vt
115 subiaceat dispositioni dictarum legum, sed oportet,quod sit administratio primipilaria, vt in puncto determinat Imperator Antoninus in *l.1.*ibi: *Bona mariti tui si ob reliqua administrationis primipilaria.*Non lo-

qui-

quitur de simplici administratione, sed de administratione primipilaria, non potest ergò comprehendere administrationem Thesaurarij: officium cuius est diuersissimum toto Cœlo, vt est fundatum supra in prima inspectione.

Et inter cæteras differentias est illa præcipua, quod
116 primipilus penes se detinebat loco depositi medietatem donatiuorum, & lucrorum militum, qui sub illo reposita substantia de deserendo exercitum nihil cogitãt, & Reipublicæ inseruiunt, & ex seruitio salus Reipublicæ conseruatur. Vnde dixerunt, salutem Reipublicæ in primipilo consistere, vt in dicta prima inspectione in 5. *conclus.* libet, & describere verba *Vegetij* in hoc ibi. *lib. 2. cap. 20.*

Illud verò ab antiquis diuinitus institutum est, vt ex
117 *donatiuo, quod milites consequuntur dimidia pars sequestraretur apud signa, & ibidem ipsis militibus seruaretur, ne per luxum, aut inanium rerum comparationem à contubernalibus possit absumi. Plerique enim homines, & præcipuè pauperes tantum erogant, quantum non habuere potuerint. Depositio autem ista pecuniæ primum ipsis contubernalibus docetur accomoda, nam cum publica substententur annona ex omnibus donatiuis, augetur eorum pro medietate Castrense peculiam. Miles deinde, qui sumptus suos scit apud signa depositos de deserendo nihil cogitat magis diligit signa. Pro illis fortius in acie dimicat more humani ingenij, vt pro illis habeat maximam curam, in quibus suam videt positam esse substantiam.*

Ob quam rationem statutas esse prædictas leges contra primipilum *DD. in* 5. *conclus.* firmarunt, quæ ratio cum non militet in officio Thesaurarij frustra Angelus opinatus est hanc insaniam.

118 Rursus vel dicit Angelus, quod sit æquiparatio in-

ter Primipilum,& Thesaurarium, vel quod Thesaurarij officium est subrogatum officio primipili. Vtrũque est falsum, nam æquiparatio non potest fieri,
319 nisi à lege in concernentibus iura publica, vel priuata, vel à partibus in concernentibus contractus inter eos gestos, iuxta tradita in *l.1.D.de leg.1.in l.2.C. com. de leg.* quia facere adequationem est conficere legem: legem autem promulgare non potest, nisi habens potestatem legis condendæ *l.fin.C.de leg.* Imo interpretationem legis Imperator Constantinus sibi reseruauit in *l.1.C.eod.* & quando casus nouus concurrit ad Principem recurritur *l.humanum* 8.*C.eod.* sic dubitatio per conditorem deciditur *l. leges* 9. *C. eod.* & licèt regula sit, quod æquiparatorum idem sit iudicium *d. l.1.de leg.1.cum similibus*, quæ procedit quando æquiparatio est vniuersalis per viam regulæ, & in omnibus, & per omnia *Glos.in cap.vnico.de vot.in 6.in verbo sacri*, cui subscribunt innumeri, quos sequitur *Barbos.in axioma.iuris vsufreq.axiom.*14.*num.*4.

Additur, quod casibus non scriptis à iure, alius quem legislator non debet vti: eo ipso enim quod lex noua corrigit, seù limitat ius commune dicitur esse contra ius commmune, & quod est introductum contra ius commune non est trahendum ad alios casus. Sic omnia ponũt *And.de Isern.in tit.quæ sint regal. post num.*87.*vers.non obstant argumentum, & in c.*1.*de stat.& consued.cont.liber.eccles.num.*24. *vers. hoc argument.& Reg.Rouit.in prag.*4.*de feud.num.*35.

320 Eadem ratione non potest fieri subrogatio, nam quis potestatem tribuit Angelo subrogationem introducere in officio Primipili Thesaurarium? Et proinde dixit *Ruin.* legis subrogationem intelligi, non hominis, *Rimin.Iun.cons.*18. *nu.* 88.& ex *Ancheran. &*

Tusch.

Tusch. firmauit *Barbos. axioma* 213 *num.* 2.

121 Perniciosa etiam esset extensio de Primipilo ad Thesaurarium, cum sit contra Iuris regulas, vt scilicet vxor pro marito, & filius pro patre non teneatur, vt in proprijs Rubricis, *Quòd verò* (dixit Paulus) *contra rationem iuris receptum est non est producendum ad consequentias D. de legibus*, & in ijs (firmat Iulianus) *quæ cōtra rationem iuris constituta sunt non possumus sequi regulas iuris D. eod. Iusque singulare, quòd contra tenorem rationis propter aliquam vtilitatem authoritate cōstituentium introductum est non extenditur. D. eod. & à speciali, vel simili non permittitur argumentum l. quod Nerua* vbi *glos. & Bart. D. depos. Camill. Gall. de verb. signif. lib.* 5.

122 *cap.* 17. *num.* 126. *&* 128. maximè cum non probetur similitudo in eo, de quo agitur, & similitudo non sit in puncto, & minima dissimilitudo variat dispositionem, & vbi tractaretur de pœna, vel priuatione iuris alicuius hæc omnia optimè fundat post alios, & præcipuè *Andream Gam. in Dialectic. leg. seu tract. de extensione idem Barbos. in locis commun.* argumentandi loco 101. vt in materia, de qua agimus reiecto *Bolognet.* optimè argumentatur *Merend. d. cap.* 39. *nu.* 11. 12. 13. vbi *num.* 14. inuehit acriter contra iudices, quod durius sit, vbi de iactura Fisci pecuniaria solum agitur dotalia bona mulieris afferre, & cogere filios, etiam si hæreditatem patris repudiauerint eius debito satisfacere.

123 Et obiectioni, quæ à Fiscalibus fieri solet in hac materia verissimè respondet. Obiectio autem est eos, qui Fisci res tractant, constare pecuniam, vt eā transmittant ad castra, vel ad ærarium, vt ibi pro necessitatibus publicis conseruetur, & proinde eadem vtilitas publica hic consideratur, quæ in causa primipili

effecit,vt ius de quo agimus constitueretur *iux.d.l.3. C.de primipilo lib.12.*

124 Respondet *Merend.nu.*17.hanc futilem argumentationem esse contra *l.8.ff.qui pot.in pign.hab.in l.2.C. de priuil.Fisci in l.si res 22.§.1.de iure Fisci in l.1.C.alienam rem gerentibus,& alia similia*, in quibus locis statutum est Fiscum non præferri creditoribus anteriorem expressam hypothecam habentibus,& nihilominus pro bellica offensione,vel defensione inseruiunt & destinantur.solum tamen priuilegium hoc exorbi
125 tans,& specialissimum, & contra ius in causa primipili est determinatum, & tale appellatur ab *Oddofr.Cyn.Bald. Butrig.* & ab alijs supra relatis authoribus.

Quo fit,vt nequè æquiparatio, nequè subrogatio, neque extensio de primipilo ad Thesaurarium excogitari sine lætali culpa possit.

Proindè sacratissimas leges benignius interpretá-
126 das esse iusserunt *l.benignius ff. de leg.* eaque est sumenda interpretatio,quæ vitio careat *l.in ambigua ff. eod.*nec minimè mutanda sunt ea,quæ semper certam habuerunt interpretationem *l.minimè ff.eod.* quæ efficit,vt alia lex introducta sit,maximè ex authoritate rerum iudicatarum,quæ vim legis obtinet *l.nam Imperator ff.eod.*

Hinc luce meridiana lucescit opinionem Angeli omni iuris fundamento esse destitutam, & qui pro eius opinione allegantur,vel hoc ausi non sunt affirmare,vel si affirmauerint,in eandem æquiuocationẽ, & fallaciam ceciderunt.Idcirco pro veritate verba DD.transcribere non esse incongruum existimaui,ex quo apparebit de contraria sententia.

127 *In primis Bal.in d.l.4.sic scribit pro debito primipili*

bona

bona dotalia sunt tacitè obligata,tamen in vltimum subsidium deuenitur ad ea.Erat quadam administratio Fiscalis,quæ appellabatur primipilus,quia fortè ad eam perueniebant primæ rationes , & introitus Fisci specialissimum est hoc,quod bona dotalia capiantur pro debito viri , ergo in contrarium est ius commune.

Quæ verba excludunt axioma Thesaurarium esse subrogatum in locum primipili,quia *Bald.* hoc non dicit errauit solum in explicatione primipili dicit, quod est specialissimum,quasi dicat,quod non est extendendum etiam quia est contra ius commune.

128 *Alex.in l.à Diuo Pio,§.in venditione num.27.D. de re iudic.non posset talis sententia executioni demandari in rebus dotalibus excepta causa primipilari, hoc est quando maritus fuisset Administrator rerum Principis, tunc habet Princeps priuilegium,vt bona dotalia capi potuerint l.satis,C.in quib.caus.*

Neque *Alex.* affirmat Thesaurarium esse loco primipili,sed solum explicat primipilum, & non se conformat cum vera explicatione,& intelligentia , non est ergo sumenda consequentia ex dictis *DD.* per argumentum,vel in æquiparatione,subrogatione , vel extentione,cum hoc sit prohibitum.

129 *Franc.Parm.de priuil.Fisc.in priuil.*18.Sequitur simpliciter *Ang.* At sicut *Angel.* loquitur sine fundamento,& contra Iuris regulas sic iste *Parm.*

130 *Martin.Laud.de Fisco q.*212.incidit in eundem errorem *Ang.*

131 *Bologne*n.simpliciter sequitur *Angel.*

132 *Peregr.de iure Fisci lib.6.tit.6.nu.43.* refert opinionem *Abb.* dicens *Primipilum esse illum,qui primo in hasta tela ferebat,*sequitur *Ripa in l.priuilegia num.44.de priuil.cred.* refert etiam *opin.Conar.primipilatus officium*

 esse

esse centurionis officium, qui Aquilae vexillo in legione praeerat, qui quadringentos primipilarios milites ducebat. Refert etiam opinionem *Ang. & Bal. asserentium primipilatus officium gerere, qui pecunias Principi debitas colligit, quem nos Camerarium appellamus allegans* Capiciū, *qui dicit fuisse decisum contra Reginam, & demum opin. Castr. asserentis hoc officium non esse in usu.*

Ex *Peregrin.* duo colliguntur, vel quod sequatur *Ang* & de eo non est curandum cum Angeli opinio sit probata tam per *DD.* quam ex rationibus per nos ... deratis, vel dum refert vltimo loco opinionem *Cast.* quod illam amplectatur secundum *Glos. fin. communiter receptam in l. qui filium §. Sabinus ff. ad Trebell. Cyn. in l. 1. C. de Sum. Trinit. docuit Bart. in l. bona fides ff. depos. Curt. Sen. cons. 44. Soc. Iun. cons. 46. num. 19. vol. 4.*

133 *Mantic. de tac. & ambig. lib. 11. tit. 18. num. 8. & 9.* ibi. *Hoc etiam attenditur, ut fiscus habeat tacitam hipothecam, non solum in contractibus, sed etiam in alijs proprijs iuribus, velnti in bonis Thesaurarij. Illa enim pro huius officij administratione sunt tacitè obligata l. certum C. in quibus caus. pign. tac. contrahat. Idemque dicendū est, si quis exercuit officium primipilatus, nam eius bona intelliguntur tacitè obligata l. satis C. in quibus caus. pign. tac. contr. quod hodie est officium Thesaurarij Glos. in l. 2. rub. C. de prim. lib. 12. Sed quia ex usu mutantur vocabula aliter olim, aliter postea primipilus est appellatus, nam centurio, qui Aquilae praerat in legione primipilus dicebatur, & is quatrigentos milites ducebat. Unde propter magnum periculū, quod in eis vertebatur, quia in bello primipila. idest tela deferebant, haec tacita hipotheca in bonis etiam uxoris, & filiorum inducta est & scribit Abb. in d. cap. ex parte, & videtur sequi Alciatum in l. diem functo de off. assess.* subdit *num. 11. Sed idem Alciat. in l. 3. C. de primip. reijcit hāc*

inter-

interpretationem, & dicit primipilares eos fuisse dictos apud quos collocabantur stipendia, & annona militum, quem ipsi deinde inter ipsos milites diuidebant, & si tempore prestituto non satisfecissent magnum imminebat periculum famis, & pecunia in exercitu, qua ratione fuit cõstitutum, ut pro hoc debito uxores, & filij tenerentur, quod dicit esse clarissimum ex Veget. et pluribus adductis authoritatibus id confirmat Couar.

Mantic. nihil obstat cum in se ipso confundatur: etenim si dicit hoc officium esse militare quomodo dicit Thesaurarium esse subrogatum primipilo cum Thesaurarius non exerceat in castris.

134 *Glos.* quam allegat, penitus dicit, Thesaurarium esse loco Primipili, nam *glos. pred. in dict. Rub.* cuius verba sunt. *Primipilarij dicuntur administratores, & sic accipitur supra de cohartalibus l. solita, & l. ordinariorum, & supra de episc. & cler. l. officiales. Alias pro his, qui primum pilum ferunt. Secundum enim potest accipi hic utroque modo, vel dic primumpilum portantem aliqua occasione sui officij administrare, & sic utrumque continet.*

Quomodo ergo allegatur *glos.* ad hoc probandum cum hoc neque somniauerit, prout nec aliæ *glos.* allegatæ per *Gratian. cap. 733.* hoc dicunt.

135 *Glos. in l. officiales 4. in verbo primipili. lit. M. C. de* Episc. & Cleric. hoc tamen dicit ibi: *Hoc espone infra eodem l. quisquis emensis, vel primipili 1. prima, & maxima admimistrationis, quam gerebat.*

De quæstore nihil dicit, quod sit loco primipili ultra quod non benè explicauit officium primipili, ut est supra demonstratum.

136 Eadem *glos. in l. quisquis emensis 27. in verbo primipilaribus lit. A. C. de* Episc. & Cleric. ibi: *Qui si tenentur, non possunt clericari etiam finito officio, alias verò possunt,*

ut

vt modo diximus per l.supra eod. officiales. Alij dicunt, quod hic dicit de ijs, qui sũt administratores, & Rationales Principis, sed Bulgar. è contra, vt scilicet hic de primis administratoribus, vel Castaldis, ibi: de ijs, qui ferunt primumpilum.

Neque loquitur de quæstore, & vt videtur se confundit in explicatione primipili.

137 Idem dicitur in *l. sed & milites* 10 *§. fin. ff. de excusat. tut. & in l. pater* 23 *ff. de adim. leg.* Capic. *d. decis.* 129. sequitur *Angel.* & allegat *Luc. de Penn.* qui vt supra retulimus contrarium affirmat, & secũdum opinionem aliorum fuisse decisum contra Fiscum testatur in fine.

138 *Rebuff. Grat. Zucc. & Affl. in constitutione patres pro filijs, ne filius pro parte num.* 8. confunduntur, ex ijsdem rationibus fundatis contra *Angel.* quem sequuntur.

Idcirco apparet *DD.* qui simpliciter hanc falsam, & chimericam opinionem sunt sequuti reducuntur ad *Angel. Fran. Parmensem. Martin. Lauden. Bolognet. Mantic. Rebuff. Grat. & Zucc.* qui sunt octo.

DD 8. pro Fisco.

139 *DD.* vero pro Illustriss. Principissa sunt, & numero, & authoritate maiores, & adesse plures decisiones, pluribus, euidentissimis, & clarissimis rationibus confirmatas. Pro Fisco nullam esse decisionem, prout sunt tam historiographi, quam iuris con. *Veget. Alex. ab Alex. Halicarn. Pompon. Letus Buleng. Iust. Lipsi. Petr. Bell. Cotor. Pyr. Angleber. Abb. Rip. Luc. de Pen. Petr. de Gregor. Donel. Balduin. Pet. Vanderan. Alfar. Fontanell. Caluin. Schard. Nebrissen. Bertach. Altamir. Surg. Hieronym. de Palma Hartm. Hartm. Munoz. Camill. de la Ratta, Castren. Reg. de Ponte. Merend. Alciat. Fontanel. Merlin. Franc. Ferrer. Greg. Lopez, & Ramon.*

DD. 43. pro Principissa.

Decisiones sunt plures, vt supra in 5. inspect.

140 Nec

140 Nec est prætermittendum addere pro prædictorum confirmatione pœnam inflictam contra Thesaurarium, contra quem licet erat pœna capitis per *Constitutionem officiales*; tamen per *cap. vulgaris fama proloquio* 260. est pœna nonupli, & in *Rit. R. C. sub tit. de non positis, seu subtractis in quaternis rationum officialium*, quæ iura optimè ponderant, & explicant *Regens de Ponte cons. 22. num. 1. & de potest. Proreg. de Reg. Imper. §. 3. & decis. 7. 16. & 25. Reg. Tap. in dict. constit. officiales in verbo capitali.* vbi etiam *Mormil. & in reform. Reg. Camer. cap. 16.* Dominus fisci patronus in hoc non respõdet.

141 Imo vel tenetur pœna peculatus, vel de residuis absque eo, quod vxores teneantur, nec filij *Caballin.* in suis *resolut. crimin. cap. 99. Farinac. q. 171. par. 1. Hieron. de Palma d. cons. 18. n. 32. & 33. Reg. Lanar. cons. 93.* Vxores pro Thesaurarijs non tenentur. Filij pro patre Thesaurarij nõ obligatur.

142 *Bursat. cons. 325. num. 14. Reg. Rouit. in pragm. de offic. quæstoris.* Quod est adeo verum, vt contra filios imo neque contra hæredes agitur *Lanar. cons. 43. & Reg. Rouit. num. 4.* quod expressè est contra naturam officij primipili, pro quo vxor, & filij tenentur, &c.

Si ergo opin. *Ang.* & sequacium est iuris authoritate destituta, & proposita absque fundamento, estq; illa tamquam falsa, iniqua, & dura, ab omnibus reiecta, reprobata, & numquam obseruata, & contra eam pluries est decisum. Et versa vice opin. *Castr.* est iuri consona, historijs conformis, tot Patrum authoritate fulcita, tot rationibus munita, vera, æqua, & benigna non potest ab eo recedi, prout quando aliàs fuerit prætensa, semper reiecta, supplicatur hodie sic etiam reijci, & nullam haberi rationem. Circa donationem, &

143 Quo verò ad assecurationem petitam super domu donata contemplatione matrimonij contracti inter ipsam Principissam, & Thesaurarium ab Illustriss.

Prin-

Principe Sancti Georgij in anno 1645. sub die prima Iunij esse concedendam Fisco penitus excluso, ex donationis verbis, quæ sunt v3. *In contemplatione anco, del qual matrimonio il Signor Gio. Battista Spinello Principe di San Giorgio Zio del detto Signor Principe di Monteleone dona alli figli nasciuri tantùm del detto matrimonio, & loro descendenti in perpetuum il palazzo grande in più, & diuersi appartamenti sito, e posto nel largo di Santo Domenico l'anni passati per il Signor Francesco Maria de Sangro Duca di Vietre dato in solutū à Don Francesco del Tufo per docati 7500. con due Curie sotto di esso, con lo peso del censo d'annui docati 152. cioè docati 30. al Monasterio di Mont'Oliueto, & altri docati 122. al Monasterio di Santa Patritia, e poi per detto Don Francesco detto Palazzo venduto à detto Signor Principe di San Giorgio con il detto peso per docati 7500. con espresso patto, e conditione, che l'usufrutto della detta casa vita durante del detto Signor Principe di Monteleone sij del detto Signor Principe. Con conditione però, che in detto usufrutto li creditori di detto Signor D. Gorona tanto presenti, quanto futuri non possano pretendere, nè hauere attione alcuna sopra di esso, nè possano sopra il detto usufrutto concorrere per li loro crediti, & in caso, che volessero pretendere cosa alcuna sopra di detto usufrutto, ò fosse acquistata raggione, ò attione alcuna, in tal caso vuole esso Signor Principe di San Giorgio espressamente, che detto usufrutto si consolidi con la proprietà, & cedi in beneficio de detti figli nascituri, a' quali in detto caso ex nunc pro tunc, & è contra detta casa se intendi donata alli detti figli nascituri quoad usumfructum, & proprietatem, ne s'acquisti à detto Principe di Monteleone detto usufrutto, ne anco come padre, & legitimo administratore, e con le sudette conditioni detto Signor Principe di San Giorgio*

fà

fà detta donatione, & non aliter.

Quæ domus in anno 1638. fuit empta per ipsum Principem Sancti Georgij, vt asseritur in dicto Instrumento donationis, & est productum Instrumentum emptionis in dicto anno.

De validitate autem huiusmodi donationis cum ijs conditionibus ambigi non potest. cum dominus rei suæ sit moderator, & arbiter *l. in re mandata C. mãd.* & potest donans imponere quam legem vult, & sibi placet, *l. donatio 25. C. de donation.* ibi. *Vt quas leges indulgent actiones, conditiones, pactiones contineat. DD. in l. traditionibus* 20. *C. de pact, l. legem C. de pact. conuent.* latissimè, *Cutell. de donat. contemplat. matrim. discurs.* 3.
146 *par. 6. n. 36. fol. 534. tom. 1.* & in patre, cui vsusfructus acquiritur in bonis filij, potest vsusfructus prohiberi ab eo, à quo res in filium prouenit. *Auth. excipitur C. de bon. quæ lib. cum innumeris. DD. per Cutell. congestis tom. 1. fol. 453. n. 7. & seqq.*

Igitur stantibus dictis pactis, & conditionibus nullum ius Fisco competit super domus proprietate, & vsufructu, cum expressè donans in actu traditionis illa adijcerit, & sicut non cogebatur donare, ita poterat donationi omnia pacta apponere.

III. Principissæ tantùm ius competit quodque in-
147 dubitatum esse tradit ex *Guid. Pap. de Franch. Gizzarell. Rouit. de Pont. Giurb. Fontanell. & Cutell. Ill. Marchio Ramontis*, doctrina, & integritate admirabilis in *2. cent. cap. 60.*

Adeò quòd super bonis donatis contemplatione matrimonij possit satisfieri de eo, quod sibi debetur
148 pro dote, & antephato. Ratio est, quia hæc donatio est pars indiuidualis, & correspectiua contractus dotalis, imò cum eo confunditur, vt fundant omnes prę-

dicti

dicti *DD.* & aliàs matrimonium non fuisset contractum.

149 Et non solùm potest satisfieri, sed propter formatum interesse, quod habet in hac donatione agere potest, vt res donata conseruetur, & illibata remaneat. Ita post *Rouit consil.* 15. *de Ponte consil.* 80. *num.* 15. *Fontanell.* Giurb. & alios defendit *Cutel. tract.* 2. *disc* 1. *spec.* 9. *num.* 12. *& seqq.*

Dominus Fisci patronus videns prædicta non posse euitare, obijcit vsumfructum esse Principis mariti, & vigore donationis creditores non posse super eo satisfieri, & in casu contrarij attenta voluntate donantis esse consolidandum in beneficium filiorum, quorum est proprietas. Vnde cum non adsint filij consolidatio fieri non potest, ergo Fisco ius quæritur.

150 Consequentia hæc (salua pace) non est vera, & cōtra verba, & mentem donantis, qui voluit creditoribus uullam acquiri actionem, nullumque ius competere disposuit, si Fisco ius quæreretur super vsufructu, donans defraudatus remaneret, quod non est permittendum.

Et consolidatio, vel fieri deberet filijs nascituris, qui nasci poterunt ex iuuenili coniugio, & donec nascantur donatio deseruiet oneribus matrimonij, quē effectum donatio hæc indubitanter producit, ex authoritate prædictorum Authorum, si verò non nascātur filij ipsa donatio ad donantem reuertitur. *Ita* declarat. *Anchar. in c. nuper de donation. inter vir. & vxor* quem sequuntur *Reg. Lanar. consil.* 89. *num* 8. latissimè *Cutell. decis.* 7. *&* 10. *per totam de Franch. decis.* 591. *&* 593. *Consil. Theod. Reg. Rouit. d. consil.* 15. *&* 16. *t.* 2. *& Camill. de Medic. consil.* 99. *num.* 24.

151 Præ-

151 Prædictorum ratio est, quia dum donatio fuit facta pro filijs nascituris tantùm ex dicto matrimonio, intelligitur facta ad tempus, scilicet durante linea successorum, quod operatur vt ijs deficientibus, donatio reuertatur ad donantem, ex *l.1. vers. dat aliquis ff.de donat.* & sufficit, quòd ex verbis appareat de reuersione cogitatum. *Achil.decis.1.de donat.* Quod maximè procedit ex vi dictionis taxatiuæ (tantùm) scilicèt filijs nascituris tantùm ex dicto matrimonio. Ita in puncto. *Thom.Doctius consil.106.Soccin.iun.consil.53. lib.2.Peregrin.de fideicomm.art.51.num.20.versic.quartò circa medium*, vbi sequitur doctrinam *Doctij. & Soccin.Camill.de Medic d.consil.99.num.24.*

152 Demum neque Fiscus potest prætendere ratam fructuum corporum dotalium, cum hæc opinio sit satis controuersa ex ijs, quæ tradunt *Crot.in l.si constante sol.matr.* quo in loco ob maximam dubietatem *Roman.Crot.et Imol.* reliquerunt cogitandum, & *Præsid.de Franch.* in decisam reliquit in *decis.617.*

Sed in hac causa est incontrouertibilis, cum Fisco factum non prosit, cum ex eo constet per testes examinatos eo audito, introitus non sufficere ad alimenta vxoris viri, & duarum filiarum ex primo matrimonio, (quæ ex bonis paternis nihil habent ex causis notis) attenta eorum illustrissima prosapia.

Et verè non sufficiunt, cum licèt dos sonet ducatorum octuaginta mille rei veritate capitalia non ascendunt ad duc.30.mil.

Etenim inter alia corpora dotalia sunt infrascripta videlicet.

Domus valutata pro duc.18266.ex qua non percipitur pensio annuorum duc.biscentum, testes sunt, qui in ea habitant omni exceptione maiores, nimirum

rum Dom. Præſidens Bailus, Dom. Iudex Filiù. Valor verus eſt ſolùm ducatorum trium mille cum onere cenſus duc. 140.

Adeſt creditum inexigibile ducatorum quatuor mille ſuper hæreditate D. Iſabellæ Geſualdæ.

Super hæreditate Principis Sanſæ pro antephato ducatorum octomille non adhuc exactorum etiam in minima parte.

Alij ducati quatuor mille pro tertijs attraſſatis ſuper arrendamentis.

Item ſuper monte maritagionum Iunctorum ducati decem mille.

Itaque deductis oneribus prædictis fructum non producentibus, & deducta quantitate ſuperflua domus, remanet dos in ducatis trigintamille ſuper Arrendamento Doganarum Apuleæ ſuper Arrendamento Serici Calabriæ, ſuper oleo, & ſapone, ſuper Regia Dogana maioris fundaci, ſuper Arrendamento Serici Ebuli, ſuper functionibus Baſilicæ, & Campoli. A quibus fuerunt deducta alagia, & alia onera in beneficium Regiæ Curiæ, & conſiderata exiguitate introituum propter temporum calamitates, non fructant annuos ducatos mille tercentum, prout patet ex liberatione facta per Regiam Iunctam vnius annatæ, quæ non important niſi ducatos 1283.3.19.

153 His concluſionibus viſis per Ill. Fiſci Patronum meum dominum acutiſſimi ingenij, edidit libellum de Primipilo, & primipilari adminiſtratione. *In quo* eruditè, & ſubtiliter adeò ſcripſit, vt prima facie videretur aliquantulum iuſtitiam Ill. Principiſſæ inturbidare; Sed lætor, quia non potuit dictis noſtris indubitatis concluſionibus reſpondere, cum veritas ipſarum neque velari queat.

Dixit

Dixit *num.*1. vsque ad *num.* 7. Fiscum pro administratione primipilari doti præferri, quod non negauimus in prædictis nostris allegationibus. *num.* 1. 2. 3. 4. 5.

Non respondet tamen, quòd priuilegium non procedit in corporibus dotalibus; sed tantùm in hypotheca, prout deduximus in *num.* 10. vsque ad *num.* 16.

Item nec respondet, quòd in liquidatione crediti contra Thesaurarium erat audienda Principissa, vt est fundatum *num.* 18. vsque ad *num.* 22.

In *num.* 10. proponit distinctionem inter primipilum in genere neutro, & primipilum in genere masculino.

Quæ distinctio etsi vera sit (reuerentia tanti viri) non disputatur hoc, sed tantùm an hodie adsit primipilare officium, etsi Thesaurarius subiaceat legum dispositioni contra Primipilum promulgatæ.

In *num.* 12. optimè discurrit de officio primipili, & nos cum eo in hoc concordamus in *num.* 23. *in prima inspectione*; sed negamus Thesaurarium exercere officium Primipili, cum satis sit distinctum officium Thesaurarij ab officio Primipili, *vt in dicta prima inspectione, & in secunda num.* 65. *cum multis seqq.*

In *num.* 21. iam confitetur diuersum esse officium Primipili ab officio Thesaurarij, solum tamen dicit militare eandem rationem, contra primipilum, quàm contra Thesaurarium. Illa est ratio per eum assignata, dissipatio scilicet annonæ, quæ militat tam contra primipilum, quàm contra Thesaurarium.

Dicimus non solùm leges prædictas oculos habere ad dissipationem annonæ; sed ad illud imminens periculum, quod tunc incurrebatur in exercitus conflictu, in quo deficiebat annona, & milites ea priuati,

& pa-

& pariter deposito eorum substantiæ penes primipilum conseruato, militiam deserebant, vt ex *Veget.* & alijs scripsit *Lucas de Penna* per nos relatis *num.* 38. *& num.* 116. Quæ cum non concurrant in Thesaurario, cum non sit in castris, nec deposita militum conseruet, nec disponit de pecunia Fisci, ad sui libitum, sed solùm cum Proregis mandato, quod aliter erat in Primipilo; Igitur non est applicabilis ad Thesaurariũ. Et in *nu.* 64, alias deduximus rationes diuersitatis inter vtraque officia, nimirum vltra imminens periculum, & depositorum militum conseruationem, quòd officium Primipili exercebatur in castris. Secundò, quia Primipilus erat hastatus. Tertiò, quia præerat Aquilæ. Et demum quia Primipilus multa post finitum officium consequebatur commoda, *ex l.* 1. *C. de Primipilo*. Quæ non applicantur Thesaurario, Ergo diuersa dispositio.

In *num.* 27. *vers. Et profectò, & nu.* 48. Supponit Thesaurarium successisse loco Primipili *ex l. Officiales C. de Episcop. & Cleric. & in l. quisquis emensis C. eod.* per hæc verba.

Et profectò, quod Thesaurarius generalis in officio primipili successerit, & eiusdem legibus obstringatur. Fundatur primò in d. l. Officiales 4. C. de Episc. & Cleric. vbi Consultus loquitur de Officialibus rationalibus exercentibus primipilum, hoc est annonæ curam.

Audacter affirmamus *tex.* hunc non probare Fisci intentionem. Si quidem *tex.* ille solùm cõcludit, quòd Officiales Rationales publici cursus, vel primipili nõ reddita ratione, non possint clericari, verba sunt ista. *Officiales rationales si exhibitione cursus, seu Primipili necessitate neglecta, interuersa etiam ratione fiscali, ad clericatus honorem putauerint transeundum, ad priorem*

con-

conditionem retrahantur.

Vbi ergo, quòd Thesaurarius successit in locum Primipili? Vbi ergo, quòd Thesaurarius obstringatur eisdem legibus Primipili? Verbum quidem nullum.

In *l. si quis emensis* 27. C. *eod.* nihil de assumpto Fisci. *Audiamus verborum literam, & sensum: Quisquis emensis militiæ suæ stipendÿs, expletisq; officÿs, siue muneribus, quæ cuicumque conditione, aut consuetudine, vel lege debebantur ad consortium se contulerit clericorum, & inter ministros veræ orthodoxæ fidei maluerit, & elegerit numerari, nullius prorsus sententiæ acerbitate reuocetur, nec à Dei templis, quibus se consecrauit, importunis intentionibus abstrahatur; sed in ÿsdem beatissimis ministerÿs securus permaneat, & quietus: ad quæ post longi laboris lassitudinem ob reliquæ vitæ requiem consilio meliore protractus est: ÿs actionibus, si quæ contra eum eiusq; patrimonium legitima intentione competunt pro iuris ordine responsurus: exceptis primipilaribus, quos præceptis tui culminis, & publicis vtilitatibus in perpetuum esse subiectos sacratissimæ constitutionis statuta sanxerunt.*

Ecce ex hoc *tex.* nullum verbum de subrogatione Thesaurarij in locum Primipili.

Si authoritatem *Glos. in l. prædicta in verbo primipilaribus* dispiciamus, nihil de eo, ad quod allegatur, nec *Glos.* bene sciuit, imò penitus ignorauit Primipili essentiam, vt diximus, *ex Gotereo num.* 33. & ex *Couarr. Merend. Glosatores variasse*; nam in vno loco vno modo dixerunt, & alijs locis, alijs modis *num.* 61. Nec quod dicit habet fundamentum, nec authoritatem.

Si inspiciamus *tit. de susceptorib. & arcarÿs lib.* 10. nihil de hoc, ad quod allegatur, vbi susceptores sunt, qui pecunias exigunt, & Thesaurarijs consignabant, & hodie sunt Perceptores.

Si

Si quis videre voluerit aliam legem allegatam eod. num. in l. cum possessor 5. C. de censib. videat, si eam inuenire potuerit.

Si authores allegatos quætas, nimirum *Claudian. Ramirez, Buleng. Simang. Guther. Pancirol. & Cassiod.* apud eos nihil de hoc inuenies. *Imò Rationales Pancirol.* appellat (authoritate *tex. in l. 1. C. de offic. Comit. Sacr. Larg. & l. 3. de Canon. Sacr. Larg.*) eos, qui susceptorum rationes scribunt in *c. 73 de not. Imp. Orien.* & ex hoc respondetur ad aliud assumptum eiusdem Domini Fisci patroni *num.* 45.

Si alium *tex. in l. satis notum C. in quib. caus. pign. vel hyp. tacitè contrah.* allegatum in *num.* 29. cupiat interpretari, interpretatio erit, quòd pro primipilari administratione teneantur vxor, & filij, non negatur. Sed quòd Thesaurarius sit subrogatus loco Primipili *tex.* hoc non dicit.

Prædicta omnia absque vtilitate remanent, cum iam sit fundatum per nos in *num.* 73. non posse affirmari Thesaurarium fuisse subrogatum loco primipili, cum Thesaurarius fuerit priùs creatus, quàm primipilus, cum officium Thesaurarij, vel Quæstoris fuerit primum in Republica Romana.

Ad hoc per Dominum Fisci Patronum non potuit responderi.

Subnectit deinde *num.* 30. authoritatem *Angeli*, cui fuit responsum multis medijs *num.* 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. vsque ad *num.* 128.

Quomodo *Bal.* intelligatur diximus in *num.* 127.

Martinus Laudens. incidit in eundem errorē *n.* 130.

Eodem modo *Frāciscus Parmensis n.* 129. decipitur.

Et similiter *Capic. Rebuff. Castald. Gratian. Afflict. Zuccar.*

Pere-

Peregrin. quomodo intelligatur patet *num.* 132.

Petrus Barbos. non audet affirmare quis sit Primipilus.

Mantic. non meretur allegari ex ponderatis *n.* 133.

Ad quid ergo allegare *Regentem de Ponte*, dum ipse fatetur, quòd in Regno hoc officium nunquam fuit practicatum, prout in nostro libello *num.* 109.

Idem dicit *Raminius num.* 102.

Rebuff. sequitur *Capic.* qui testatur decisum contra Fiscum.

Bolognet. loquitur de administratore in exercitu in *l.* 1. *num.* 202. *D sol. matrim.*

Caiac. in num 63. ponderetur.

Buleng. num. 30. refertur pro nobis.

Alfar. dicit decisum contra Fiscum *num.* 107.

Solorz. reuideatur.

Videatur etiam *Io. de Plar.* quid dicat.

Alex. quomodo intelligatur est dictum *num.* 128.

Marc. Ant. Surgens dicit quòd non est in vsu, *nu.* 98.

Num. 39. allegat *Alciat. Duaren. & Couar.* supplicatur reuideri.

Merenda veritatem dicit, vt *num.* 91.

Idem fatetur *Merlin num.* 94.

Ferrer. expressè dicit contrarium *num.* 99.

Nec *Regens Galeot. allegatus in respons. fiscal.* 1. *num.* 14. nec *in* 2. *responso num.* 93. de quo fit magnus apparatus, *num.* 30. *versic.* & tandem hoc non dixit, sed in *respons.* 6. *num.* 64. hanc sententiam non firmat, sed tantùm *num.* 63. dicit: *Nouissimè, & tandem attentari posset Regium Fiscum pro credito, quod consequi debet super hereditate quond. Marchionis Padulæ Dohanerij Dohanæ Apuleæ esse velut priuilegiatum præferendum creditoribus, siquidem cum notissimum sit Fiscum, pro officio, & admi-*

C

administratione primipilatus praeferri, etiam dati &c.

Dominus Regens doctissimus dixit posse attentari, ergo non habuit pro vera opinionem, & exitum causae refert *in responso* 8.*num.* 16.*ante versic. non enim in casu Capicij*, & *num.* 15.*in fine* dicit, *quod articulus primipili fuit ab ipso propositus, ex abundanti, non pro causa victoria &c.*

Altamir. allegatus à Fisco *nu.* 32. dicit contrarium, vt deduximus *num.* 97.

Alij allegati *num.* 34. solùm dicunt Thesaurarium esse Quaestorem.

Et licet nonnulli ex dictis *DD.* dicant ob generale administrationem, quam habet Thesaurarius, aequiparari Primipilo. Nihilominus haec ratio non est sufficiens ad inducendum contra Thesaurarij vxorem dispositionem dictarum legum, vt latè per nos *num.* 115.

Ad *num.* 51. est responsum à *num.* 114. vsque ad *num.* 121.

Et dum in *num.* 51. ponderat *DD.* per nos relatos, non immoror, cum possint reuideri, cum sint punctuales pro Principissa.

In *num.* 54. vult redarguere decisiones pro nobis adductas, & in primis dicit *Capic.* decisionem non esse applicabilem, quia illa fuit promulgata contra reginam, quae non habet priuilegia Fisci; Nam ad quid disputare de priuilegio Fisci contra Thesaurarium, si Regina eo priuilegio non fruebatur; erat enim Regina huius Regni, & potiebatur hoc priuilegio, sed quia non aderat officium primipili, fuit exclusa.

Ad decisionem allegatam per *Camiilum della Ratta num.* 60. replicat non videre decisionem, sed quia adsunt

sunt processus in Regia Camera, potest eam videre.

Ad *Fontanell.* Dicit non loqui de Thesaurario, sed de alio officio. Reuideatur *Fontanella*, qui decisionem fundat ex eo, quod non adest primipilus hodie, & idem fatetur *Ramon.* in eadem causa.

Alfarum allegauimus dicentem n[illegible]esse hodie Primipilum, & nunquam vidisse practicatum, & tamē in omnibus Regnis adest Thesaurarius, & contra eum non vidisse seruatum priuilegium fiscale, si non est practicatum, nec seruatum, non potest nunc allegari.

Mastrill. licèt non referat causas, tamen quia est articulus impracticabilis, & semper testatur contra Fiscum decisum.

Vnde dum non obstant considerata per Dominum Fisci Patronum, maxima cum ratione confirmamus, iuridicas, & indubitatas esse nostras conclusiones pro Principissa elaboratas.

Prima fuit conclusio, per quam explicauimus veram, & germanam Primipili intelligentiam, eiusq; essentiam per Historicos, *vt ex Veget. Condescalch. Alex. ab Alex. Tiraq. Liuio, Dionys. Halicarn. Pompon. Laeto, Bulenger. Iusto Lipsio.* Ex Iurisconsultis, videlicet ex *Bell. Cotor. Angleberm. Abb. Rip. Luc. de Penn. Petro de Gregor. Vgon. Donell. Franc. Balduino, Pancirolo, Petr. Vander. Peregrin. Alfar. Fontanell. Caluin. Schard. Nebriss. Brisson. Altamir. Surg Hieronym. de Palma, Munnoz, Camill. della Ratta, Herman. Meyren. vt in prima inspection. num.* 24.

In secunda inspectione *num.* 65. probauimus aliam conclusionem quid sit Thesaurarius, & eius officium, diuersissimum esse ab officio Primipili.

In

In tertia inſpectione *num*.73.ex Hiſtoricis,& Iuriſconſultorum reſponſis deduximus tempora erectionũ vtriuſque officij,& Theſaurarij,& Primipili, & ſine controuerſia fuiſſe inſtitutum Theſaurarium, & poſtea Primipilum,& eo tempore,quo leges contra primipilum promulgatæ non fuerunt, niſi contra primipilum,& non contra Theſaurarium,ſiue Quæſtorem. Aduerſus quam concluſionem verè indubitatam nihil prorſus Dominus Fiſci patronus inuenire potuit.

Sequitur quarta inſpectio *num*.85. in qua eſt probatum ex authoritate *Caſtr. Alfar. Maſtrill. de Pont. Eſcob. Merend. Camill. della Ratta, Fontanell. Merlin. Hieronym. de Palma, Hartm. Altamir. Surg. Ferrer. Gregor. Lopez, Gait. & Ramon.* hoc officium non eſſe in vſu.

In quinta inſpectione *num*. 105. Deciſiones ſemper contra Fiſcum retulimus ex grauiſsimis authoribus.

In ſexta verò inſpectione *nu*. 113. verè inſpeximus contrariorum ſomnia,& inſulſas doctrinas, quas tamquam contra Iura, contra hiſtorias, contra obſeruantiam, contra deciſiones facili modo reiecimus.

Et in *num*. 140. ſcripſimus pœnas inflictas contra Theſaurarium diuerſiſſimas à diſpoſitis contra Primipilum. Et in hoc peracutiſſimum Domini Fiſci ingenium nihil contra.

Proinde ſupplicatur pro aſſecuratione ſuper omnibus bonis prædictis, prout ſperatur à Religioſiſsimis Iudicantibus, qui ſuppleant, vt moris eſt, quæ nobis deſunt, &c.

Scipio Martinus.

